

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 21 april 1893, kl. 2 e. m

Utlåtande, i anledning af motion om anställande vid riksbanken af en direktör och en vice direktör.

Till utskottets behandling har hänvisats en inom Första Kamraren af herr *Cederberg* väckt motion, n:o 11, deruti — med erinran om senaste bankkomités yttrande och förslag angående ombildning af riksbankens styrelse och sättet för densammas tillsättande samt hvad i öfrigt anförts i fråga om nödvändigheten, att bankens ledning i viss mån stärktes — motionären, som ansett, att en bland de af komitén härvid föreslagna reformerna, nemligen anställande inom riksbanken af en direktör och en vice direktör, skulle utan afvaktan på öfriga, mer genomgripande förändringar i nuvarande banklagstiftning kunna till det väsentligaste genomföras medelst ändring af riksbankens reglemente, i sådant hänseende på anförda skäl hemställt, att nedannämnda paragrafer i reglementet och del af aflöningsstaten för riksbanken måtte erhålla följande lydelse, nemligen:

§ 42. Mom. 1. Fullmäktige utse vid sitt första sammanträde en direktör och en vice direktör, hvilka det åligger etc. — — — — samt handhafva den löpande förvaltningen. Inom sig utse fullmäktige dessutom för hvarje månad två jourhavande att delta i pröfning af vexeldiskonterings-, låne- och kreditivansökningar.

Mom. 2. Direktörerna deltaga i fullmäktiges öfverläggningar med rätt att få sina särskilda meningar antecknade till protokollet, men deltaga i besluten endast för den händelse de tillika äro fullmäktige. De äro lika med fullmäktige ansvarige för alla de beslut och åtgärder, mot hvilka de sig ej till protokollet reserverat.

Mom. 3. Direktörerna ega åtnjuta ledighet hvardera en och en half månad årligen, och tjenstgör dervid för direktören vice direktören och för denne en fullmäktig.

Mom. 4. De till fullmäktige och direktörer utgående aflöningsförmåner äro bestämda i den af Riksdagen fastställda aflöningsstat.

Mom. 5. Tjenstgör fullmäktig för vice direktör eller suppleant för fullmäktig, åtnjuter den tjenstförrättande de å tjensten för samma tid belöpande aflöningsförmåner.

Mom. 6. Om direktörs eller vice direktörs skyldighet att frånträda sin befattning innan den tid tilländagått, för hvilken han blifvit vald, gälle hvad i 40 § mom. 4 stadgas i afseende å fullmäktig, och anställe i thy fall fullmäktige fyllnadval.

§ 43. Mom. 1. — — — — (oförändradt) — — — — —.

Mom. 2. Pröfning af vexeldiskonterings-, låne- och kreditivansökningar verkställes alla söknedagar af de båda direktörerna och derutöfver två jourhafvande fullmäktige. Dylig ansökning må ej anses beviljad med mindre flertalet bland de närvarande sig om bifall dertill förenat.

Aflöningsstat för Sveriges riksbank:

A. 1) Fullmäktige i riksbanken:

Sju fullmäktige uppbära i årligt arvode hvardera.....	kronor	1,200: —
och derutöfver jourhafvande fullmäktig för hvarje månad han dertill utses	»	250: —

A. 2) Direktör åtnjuter i denna sin egenskap, oberoende af huruvida han är fullmäktig eller ej, ett årligt arvode af	»	20,000: —
och vice direktör på enahanda sätt	»	15,000: —

Direktören åtnjuter derutöfver i tantième $\frac{1}{2}$ procent af bankens nettobehållning för det år, hvars räkenskap under hans förvaltning afslutats, — — — — —

dock att motsvarande delar af nu gällande reglemente och aflöningsstat skola tillämpas intill dess 1894 års lagtima Riksdag förrättat val af fullmäktige.»

Efter anmodan att i förevarande fråga till utskottet inkomma med utlåtande, hafva fullmäktige i riksbanken i afgifvet sådant anfört följande:

»Frågan om utseende i stället för nuvarande deputerade af en direktör jemte en vice direktör är icke ny. Vid 1884 års riksdag väcktes motion i enahanda syfte af herr A. O. Wallenberg, öfver hvilken motion fullmäktige afgåfvo yttrande till bankoutskottet den 14 februari 1884 med afstyrkande af förslaget, hvilket, i enlighet med hvad utskottet hemställt, af Riksdagen afslogs.

På sätt motionären erinrat, upptogs förslaget af 1889—1890 års bankkomité. Det ställdes dock af denna komité i samband med en omdaning af riksbankens styrelse på sådant sätt, att fullmäktige skulle blifva nio, af hvilka tre utsedda af Kongl. Maj:t, och gjordes sålunda beroende af ändring i grundlagens stadganden om förvaltningen af riksbanken (§§ 72 regeringsformen och 71 riksdagsordningen).

I det nu framställda förslaget ifrågasättes ingen grundlagsändring, men väl att direktören och vice direktören skulle kunna utses äfven utom fullmäktiges krets. Det vill dock synas, som om sådant icke skulle kunna bringas till full öfverensstämmelse med grundlagens bestämmelser på annat sätt, än att direktören och vice direktören finge en i sjelfva verket i förhållande till fullmäktige underordnad ställning. En sådan är ock enligt motionen anvisad direktören och vice direktören så till vida, att de, i fall de ej tillika äro fullmäktige, icke skulle hafva annat än yttranderätt, ej rösträtt vid fullmäktiges öfverläggningar och beslut.

Å andra sidan skulle de ifrågavarande funktionärerna handhafva den dagliga förvaltningen och beträffande låneärendena blifva formelt likställda med, faktiskt sannolikt mera inflytelserika än de två jourhafvande fullmäktige. Härigenom skulle i bankens förvaltning inträda en dualism, hvilken helt visst icke vore till fördel för ärendenas rätta behandling och antagligen komme att framkalla vida större svårigheter än som befarats uppkomma af de båda deputerades likställighet.

På grund af hvad sålunda anförts, anse sig fullmäktige icke kunna förorda det nu framlagda förslaget.»

Utskottet vill icke förneka, att den nuvarande organisationen af riksbankens styrelse kan hafva sina brister och att, om de till den egentliga bankverksamheten hörande göromålen öfverlemnades åt några

färre ledamöter med en särskildt utsedd verkställande direktör jemte en vice direktör, hvilka hade stöd af en kraftig styrelse och som tillförsäkrades sådana förmåner, att de borde och kunde odeladt egna sin tid och sina krafter åt banken, sådant skulle, under förutsättning att en dylik direktör vore lämplig och sitt ytterst viktiga uppdrag fullt vuxen, kunna med den handlingsfrihet, som borde åt honom inrymmas, i flera hänseenden blifva, likasom förhållandet är med dylik befattning vid andra penninginrättningar, äfven riksbanken till fördel och kunna verka till ökad rörelse, bankens mer affärsmessiga skötande och högre vinst för densamma. Härvid är dock att erinra, dels att riksbankens förnämsta syfte icke bör vara att söka lemna så stor afkastning som möjligt, utan att dess viktigaste uppgift fastmer är att upprätthålla myntvärdet samt reglera penningställningen och förhållandena med utlandet, dels ock att å andra sidan förhållandena med enskilda penninganstalter jemväl i det afseende äro olika, att en verkställande direktör vid en sådan inrättning alltid torde vara lottegarare i densamma och till följd deraf kan sägas hafva ett mera särskildt och ytterligare intresse, än hvad förhållandet skulle blifva med en riksbanksdirektör.

Mot nuvarande sätt att utse riksbanksstyrelsens ledamöter kunna, såsom det vill synas, berättigade anmärkningar göras, och erfarenheten har visat, att vid val af fullmäktige frågan ej alltid uteslutande gått att förvärfva åt riksbanksstyrelsen dem, som genom sina teoretiska och praktiska insigter i bankförhållanden äro mest lämpade för dylikt värf, utan att mer än en gång hänsyn tagits till äfven andra förhållanden. Om af sådan anledning kan inträffa, att flera nyblifna fullmäktige till äfventyrs genom lottning vunnit inträde i riksbankens styrelse, och då ej alltid vore gifvet, att bland dem finnes de, som företrädesvis hade de egenskaper, hvilka erfordras för att i det allmännas verkliga intresse, och till landets sanna fördel sköta rikets bank, skulle det kunna vara af vigt och innebära ett visst försigtighetsmått, om fullmäktige sjelfva egde tillfälle att kunna invälja den person, som för ändamålet vore bäst passande. En uttrycklig föreskrift, att verkställande direktör borde tagas utom fullmäktige, skulle tör hända till och med kunna befinnas fördelaktigare i det hänseende, att härigenom större kontinuitet vid den egentliga bankskötseln kunde beredas, och fullmäktige dessutom ej behöfde ingå i en kanske ofta ganska vansklighetspröfning, huru vida inom deras egen krets finnes eller icke finnes någon för direktörsbefattningen fullt lämplig person. Och å andra sidan skulle, om fullmäktige med den rätt, som motionären vill lemna dem, inom sig valde både direktör och vice direktör,

den af honom afsedda förstärkning af riksbanksstyrelsen ej vinnas och egentligen ingen förändring ske i den nuvarande deputeradeinstitutionen.

Utän att anse sig behöfva närmare ingå på de af motionären föreslagna detaljbestämmelserna och aflöningsförmånerna, har utskottet, som villigt erkänner, att den, som i främsta rummet skall förestå och styra Sveriges riksbank, bör vara aflönad så, att man kan påräkna att dervid erhålla lämplig person, dock ej kunnat undgå hysa betänkligheter mot det föreslagna tantième-systemet, som möjligen kan verka derhän, att för vinnande af hög vinst banken inledes i större risker än nyttigt vore, och i öfrigt gifva anledning till åtgärder, som kunde komma i strid med dess sanna intresse. Hvad derjemte beträffar förslaget, att fullmäktiges arvode skulle sättas så lågt, som till 1,200 kronor, så och om äfven deras göromål, som ej deltaga i den dagliga förvaltningen, skulle betydligt inskränkas samt ersättningen höjas med 250 kronor i månaden för de två, som utses till jourhafvande, innebär dock detta förslag eller skulle åtminstone antagligen blifva en följd af detsamma, att endast inom hufvudstaden bosatta personer kunde åtaga sig befattning såsom fullmäktig. En inskränkning af valfriheten i detta hänseende är tör hända dock ej lämplig och strider åtminstone mot hittills gällande åsigt, att i allmänhet äfven någon representant för den jordbruksidkande eller landtbefolkningen bör hafva säte i rikets bank.

Om utskottet äfven, på sätt ofvan blifvit antydt, i likhet med motionären anser, att den nuvarande organisationen af riksbankens styrelse och sättet för tillsättande af densamma behöfva undergå förändring, och att det framlagda förslaget härutinnan skulle kunna i sådant hänseende komma att medföra fördelar, håller utskottet dock före, att flera reformer inom landets penningväsen i de syften, som af vederbörande bankkomitéer framhållits, böra föregå eller pröfvas i sammanhang med en slutbehandling af sådana väsentliga ändringar i afseende å riksbankens styrelse, som motionären afser; och särskildt under för handen varande förhållanden, då till afgörande nästa år föreligger en hvilande grundlagsfråga om ändring i tiden, för hvilken ett fullmäktigsmandat skall vara gällande, och sättet för omval af fullmäktige, vill det synas så mycket rättigare att afvakta Riksdagens blifvande beslut härutinnan, som, i fråga om anställande af en verkställande direktör, och utsigten att få en fullt lämplig sådan, dervid väsentligt inverkar, huru vida han hvar år skall vara underkastad osäkerhet att väljas om eller kan hafva större visshet att någon längre tid fullfölja det arbete i riksbankens tjenst, hvaråt han egnat sig.

På grund af dessa förhållanden finner sig utskottet ej för närvarande kunna tillstyrka någon ändring i de föreskrifter, som af motionärens förslag beröras, utan hemställer,

att ofvan omnämnda motion ej må till någon åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 april 1893.

På utskottets vägnar:

G. S. ÅKERHIELM.

Herrar *Gumælius*, *Hansson* och *Melin* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.